

Nymindesgab Museum Friland

Kulturhistorie i øjenhøjde

Merete Vigen Hansen

”Men hvor er fjernsynet” spørger et 4-årigt børnehavebarn der sidder med sin børnehavegruppe i stuerne i Tømmerens Hus. Scenen er sat, et barn af nutiden sat ned i en tidslomme der hører hjemme i mellemkrigstiden, to helt vidt forskellige verdener, men på Nymindesgab Museum Friland det, der er omdrejningspunktet i formidlingen: At man som nutidsmenneske kan træde ind i en anden tid, med dufte, smage, lyde og fornemmelser af alt det der var engang...

Nymindesgab Museum har fejret sin 2 års fødselsdag i 2008, og frilandsområdet har afsluttet sin første hele sæson med alt hvad det indebærer af højtid, arrangementer og gøremål i hus og have.

Mange slags oplevelser på ét sted

Nymindesgab Museums udstilling er i sig selv et besøg værd både for den kulturhistoriske og kunstinteresserede gæst. Med historierne om livet ved havet i Nymindesgab med sejlads, fiskeri og redningsvæsen og med 200 maleri-

er der spejler alle disse historier er der nok at fordybe sig i. Den arkæologiske del af udstillingen med bl.a. Lønnepi-gen og broen fra Nybro viser de fineste fund fra Blaabjergene.

Tid til fordybelse og tid til oplevelse, på Nymindesgab Museum er der

mulighed for begge dele, fordybelse i udstillingen og oplevelser på frilandsområdet, der indeholder Tømrerens Hus, savmøllen og den nedgravede have. Dette kulturmiljø danner rammen om den levende formidling af livet i et typisk håndværkerhjem i mellemkrigstiden. Det er alt lige fra at sætte kartofler i haven en forårsdag til at vride en klejne midt i juletravlheden.

Historier ved et køkkenbord

Netop køkkenet er omdrejningspunktet for mange aktiviteter, fordi duften og smagen af noget vi kendte engang sætter minderne i gang hos de fleste. For det er det interessant på Friland, det er ikke længere siden end, at mange kan huske den tid og så er det netop at formidlingen for alvor bliver levende: museets gæster begynder at fortælle deres egne historier ... og bedst, historierne bliver fortalt mellem generationer, fra forældre til børn og bedsteforældre til børnebørn. Det kan være en klejne, en bestemt duft af noget, et par fjordskøj-

ter, potteplanten i vinduet, sølvbederne i køkkenhaven, alt kan starte minderne og historierne flyder.

Det at fortælle kommer i centrum. Fortælling og overlevering har været en vigtig del af vores kulturarv og gik fra generation til generation, men bare inden for de sidste generationer er den tradition blevet næsten udkonkurreret af bl.a. radio og fjernsyn.

Køkkenet er også centrum fordi gøremålene her til alle tider i menneskets historie har afspejlet årets gang, hvad blev der fanget af fisk, slagtet af dyr, og høstet i naturen, på marken og i køkkenhaven. Så det at lave enkel mad med årstidens råvarer er i højsæde. Frk. Jensens kogebug er blevet inspira-

tionskilden, da den afspejler tidsperiodens madkultur: Enkel hverdagsmad der gerne måtte kunne strækkes, f.eks. grød- og mælkemad som kunne mætte mange munde i knappe tider, men også al den gode og rigelige mad der skulle laves til højtiderne.

Gamle lege

I år er legeskuret blevet taget i brug på frilandsområdet, et skur hvor museets gæster frit kan låne stylder, sjiptove og andre gamle legeredskaber og boltre sig. Har man en gang lært at gå på stylder gør det ikke noget der er gået 30 år siden sidst, det sidder på ryggraden, det har mange erfaret denne sommer.

Legeskuret har sammen med brugen af gamle landsbylege skabt en masse aktivitet på frilandsområdet både for de almindelige museumsgæster men også for de børnehaver og skoleklasser der besøger museet. Det er interessant at se, hvordan det appellerer til alle aldre, selv 9. klasses skoleelever som ellers kan være svære at drive til ret meget, glemmer helt det seje look og hopper i svingtov i stor stil.

Det er interessant at bruge gamle lege som et redskab i en kulturhistorisk formidling, men også som en vej til sundhedsfremme, da mange af de målgrupper der ellers ikke laver så meget fysisk udfoldelse, lader sig rive med af kombinationen af sjov og leg.

Formidling i landskabet

Landskabet ved Nymindegab er stor-slået natur og derfor også fredet og udpeget til Natura 2000 område, men om noget er det et kulturlandskab som mennesker har påvirket gennem år-hundreder.

Museets guidede ture ud i land-skabet ved Nymindegab har ud over at se på flora og fauna, det sigte at være øjenåbner for turdeltagerne. At se på det landskab der omgiver dem med nye øjne og også kunne aflæse de mange kulturspor mennesker gennem tiden har efterladt sig. Ikke kun som oldtidsspor men også i nyere tid, ved Nymindegab bl.a. i form af dæmninger, gennemgravninger til havet for at lave

hensigter om at komme ud i naturen kan være skadelige for flora og fauna, hvis man plukker den fredede strandmandstro eller tramper 20 mennesker gennem engen midt i fuglenes yngle-sæson. Formidlingen har fokus på at bevæge sig i naturen med omtanke, jo mere kendskab vi har til den natur der omgiver os, jo bedre kan vi passe på den og færdes hensigtsmæssigt derude.

Ved Nymindegab findes der en del bunkeranlæg fra 2. Verdenskrig. De har været udgangspunkt for museets

bunkerture hen over sommeren, som især har haft stor bevågenhed fra tyske turister. At opleve nye generationer af danskere og tyskere i fællesskab på turene være nysgerrige over dette kapitel i historien, frigjorte af den skyld og det had der tilhørte de generationer der oplevede krigen.

Formidling i børnehøjde

Børnehaver og skoler er ved at opdage, at der er en række gode tilbud til dem på Nymindegab Museum. Der har således været travlhed på Friland, dagplejebørn, børnehavebørn og skolebørn i alle aldre har været på besøg, set museet og lavet forskellige aktiviteter på frilandsområdet. Mange børn har også været med på tur ud i landskabet og har besøgt Redningsbåds museet.

For de mindste dagplejebørn er hønsene på friland den helt store oplevelse, for børnehavebørnene er red-

ningsbåden der tårner sig op over dem når portene slås op til redningsstationen helt overvældende. For mange skolebørn er tanken om at skulle på et gammeldags das noget der sætter tingene i perspektiv, eller glæden ved at få lov til at trække en frisk gulerod i køkkenhaven.

Alle børn tager hver deres oplevelse med hjem og det hænger ved, det er tilbagemeldingen fra lærere og

pædagoger. En flok børnehavebørn der har været på besøg nogle gange, kørte forbi museet en dag og sagde til deres pædagog "derinde bor de gamle dage", mere præcist kan det vist ikke udtrykkes.

Nymindegab Museum er nyt, Varde Kommune er ny, så det er en udfordring at få kommunens borgere, skoler og institutioner til at se så langt mod vest som til Nymindegab. Derfor er der brugt mange kræfter i år på markedsføring både via pressen men også gennem introkurser for lærere og pædagoger og præsentation af museet i mange sammenhænge. Dette benarbejde begynder at give pote med stadig flere bookinger af besøg på museet.

Glimt fra arrangementer i 2008

Både til fastelavn og påske var der aktiviteter på Friland. I Tømrerens Hus var der gang i køkkenet med gamle retter knyttet til disse højtider, bl.a. nikål som spistes i påsken, tillavet af ni forskelligt slags grønt, og som beskyttede mod sygdom hele det næste år. Ude blev der leget gamle lege, bide til bolle og slå til potte til fastelavn og selvfølgelig leget med æg til påske.

I maj afholdt museet Lønnepigedag, hvor der var lavet levendegørelse med udgangspunkt i Lønnepigefundet fra førromersk jernalder. Der blev kogt grød og grubestegt lammekød, plantefarvet, spundet garn, brikvævet og museets gæster kunne få indblik i hvordan hendes kiste var blevet til. Museets arkæolog viste rundt i udstillingen iført kopi af Lønnepigedragten, så nogle kunne med rette tro de havde mødt Lønnepigens genfærd.

1. juli blev Nymindegab Museum 2 år. Det blev fejret med åbning af ud-

stillingen "Baghuset" med lokal kunstneres værker og afsløring af den nye Blaabjergvin og Nymindegabplakat

Mange mennesker var mødt op i det dejlige sommervej. På friland var

der efterfølgende kaffebord og spillemandsmusik og dagen sluttede af med grillfest og folkedansopvisning.

Sommeren igennem har der været afholdt husflids- og håndværksdage, hvor der er levende værksteder og hvor museets gæster selv kan prøve f.eks. at filte, væve eller slibe et stykke rav. Pileflet, plantefarvning og løbbinding har også været noget af det der kunne opleves i år.

Museets gæster har også i sommerens løb haft mulighed for at kigge med ved bierne sammen med biavleren og efterfølgende smage den skønne honning lige fra tavlerne.

Efteråret har budt på "store syltedag", "store suppedag" og til sidst

"medisterpølse i metervis" op til jul. Alle tre arrangementer har haft fokus på årets cyklus i have og køkken, og at få omsat årets høst til produkter der kan gemmes til vintertid. Suppedagene med slagting af høns, suppekogning og melbøllesprøjten i aktion er sammen med medisterpølseproduktion noget af det der har inspireret folk til at gå i gang hjemme i køkkenet. Gæsterne kommer tilbage og skal have opskrifter og små fif til hvordan melbollerne skal lykkes og fortæller om deres jagt efter kødhakkere og bollesprøjter i genbrugsbutikkerne.

Museet som samlingssted

Museet har andre roller end at være museum, det fungerer også som forsamlingshus til foredragsaftner, møder og arrangementer for de lokale foreninger i Nymindégab. Ligeledes er der caféaftner en gang om måneden vinteren igennem, hvor folk med tilknytning til museet og andre lokale mødes til hyggeligt samvær og fælles inspiration. Der fortælles historier, der er mulighed for at lære hinanden forskelligt husflid og håndværk og måske er der en af sommerens krydderurtesnapse der skal smages til.

Frivillige på museet

Aktiviteter og arrangementer på frilandsområdet kan kun gennemføres fordi der er en gruppe frivillige tilknyttet museet og fordi den lokale museumsforening støtter op om aktiviteter og nye tiltag. Sommeren igennem passer de "unge piger" Tømmerens hus, bager og serverer kaffe for museets gæster. Husflids/håndværksdage og andre større arrangementer er også båret oppe af, at der er frivillige kræfter med en vifte af kreative evner. Den praktiske

virkelighed med græsslåning, hjælp i køkkenhaven eller nogen til at svinge en malerpensel er der også frivillige kræfter til. At være frivillige på Nymindégab Museum skal være sjovt, inspirerende og især hyggeligt og derfor byder efteråret også på en frivilligfest ligesom vinterens caféaftner giver mulighed for at mødes udenfor sæsonen.

En god sæson

Det har været en god sæson, succesparameteret har været at museets gæster skulle have levende formidling og gode oplevelser på Friland og det har de fået. Det er det gæsterne spontant udtrykker, skriver i gæstebogen og melder tilbage efter besøg. Gæsterne har generelt opholdt sig længere på museet denne sæson. Det er dejligt at se at folk benytter sig af den udvidelse af aktiviteter der hele tiden sker og at det er lykkedes at få målgruppen af børnefamilier til at komme på museum. Halvdelen af museets gæster er faktisk børn, en rigtig god investering i fremtiden, da børnene jo er fremtidens museumsgæster.

Nye projekter

Derfor er et af næste års projekter også at få indrettet et legeområde bag møllen med forskellige aktiviteter, der ligger i tråd med det maritime tema på museet. Museet har fået midler til igangsætning af et nyt projekt på frilandsområdet hvor der skal bygges et bådehus, som skal danne rammen om byggeri af gafpramme, fladbundede både der førhen blev brugt til sejlsads på fjorden. Tidligere blev der bygget gafpramme i savmøllen, så en tradition fortsættes. Savmøllens vinger er lovet færdig i 2009, så den snart kan leve op til sit navn som mølle.

Selve museet er indrettet handicapvenligt, målet er i 2009 også at få forbedret adgangsforholdene på frilandsområdet med en form for befæstning, som vil lette adgangen for gangbesværede og kørestolsbrugere.

Der er mange projekter og idéer i skuffen, så det giver rig mulighed for at Nymindégab Museum og Frilandsområdet kan være i konstant udvikling. Både så der kommer mange nye gæster, men at gæsterne også kommer igen år efter år.

